

Zaaknummer : 01047490
Ons Kenmerk : ODH718526
Datum : 05-09-2023

Beschikking

Wet natuurbescherming - Soortenbescherming

Onderwerp

Op 27 oktober 2022 hebben wij namens Pondera Development II B.V., een aanvraag om ontheffing ontvangen als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming. De aanvraag betreft de realisatie van één windturbine en het niet kunnen uitsluiten van aanvaringslachtoffers onder vleermuizen en vogels in de exploitatiefase van deze nieuw te bouwen windturbine. De locatie is gelegen op het oostelijke deel van de Landtong Rozenburg in de zogenaamde begrazingsweide, op circa 60 meter van de Noordzeeweg te Rozenburg. De locatie is gelegen in het verlengde van bestaand windpark 'Landtong Rozenburg' en valt binnen de gemeente Rotterdam.

Ontheffing wordt gevraagd voor het overtreden van de verbodsbepalingen zoals genoemd in artikel 3.1, eerste lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk doden van 103 trekkende en/of lokaal voorkomende vogelsoorten als genoemd in artikel 1 van de Vogelrichtlijn. Het betreft de volgende vogelsoorten:

Aalscholver	Kauw	Slobeend
Bergeend	Keep	Smient
Blauwborst	Kemphaan	Sperwer
Blauwe Reiger	Kievit	Spotvogel
Boerenzwaluw	Kleine Karekiet	Spreeuw
Boompieper	Kleine Mantelmeeuw	Sprinkhaanzanger
Bosrietzanger	Kneu	Stormmeeuw
Braamsluiper	Knobbelzwaan	Tafeleend
Brandgans	Koekoek	Tapuit
Bruine Kiekendief	Kokmeeuw	Tjiftjaf
Buizerd	Kolgans	Toendrarietgans
Dwergmeeuw	Koolmees	Topper
Fitis	Koperwiek	Torenvalk
Gekraagde Roodstaart	Krakeend	Tuinfluitier
Gele Kwikstaart	Kramsvogel	Tureluur
Gierzwaluw	Kruisbek	Veldleeuwerik
Goudhaan	Kuifeend	Vink
Goudplevier	Lepelaar	Visdief
Grasmus	Meerkoet	Vuurgoudhaan
Graspieper	Merel	Waterhoen
Grauwe Gans	Noordse Kwikstaart	Waterpieper
Grauwe Vliegenvanger	Oeverloper	Waterral
Groenling	Oeverzwaluw	Watersnip
Groenpootruiter	Paapje	Wilde Eend
Grote Barmsijs	Pimpelmees	Winterkoning
Grote Canadese Gans	Putter	Wintertaling
Grote Lijster	Regenwulp	Witgat
Grote Mantelmeeuw	Rietgors	Witte Kwikstaart
Grote Zilverreiger	Rietzanger	Wulp
Grutto	Ringmus	Zanglijster
Havik	Roodborst	Zilvermeeuw
Heggenmus	Roodborsttapuit	Zwarte Stern
Houtduif	Scholekster	Zwartkop
Houtsnip	Sijs	
Huiszwaluw	Slechtvalk	

Tevens is ontheffing aangevraagd voor het overtreden van de verbodsbepalingen zoals genoemd in artikel 3.5, eerste lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk doden van de volgende vijf vleermuissoorten:

- Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*);
- Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*);
- Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*);
- Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*);
- Watervleermuis (*Myotis daubentonii*).

De ontheffing wordt aangevraagd voor de periode vanaf het moment van ontheffing verlening tot 32 jaar na inbedrijfstelling van de windturbine.

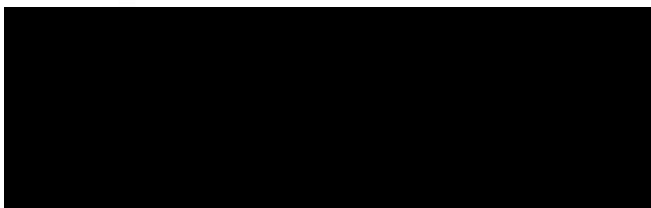
Besluit

Wij besluiten:

- I. de aangevraagde ontheffing te verlenen aan Pondera Development II B.V. ;
- II. de voorschriften 1 tot en met 11 te verbinden aan deze ontheffing;
- III. de aanvraag van 27 oktober 2022 onderdeel te laten zijn van deze ontheffing evenals de aanvullende documenten van 30 augustus 2023 en 4 september 2023;
- IV. dat deze ontheffing geldig is vanaf de bekendmaking van dit besluit tot 32 jaar na inbedrijfstelling van de windturbine.

Ondertekening

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
voor dezen,

Hoofd Toetsing & Vergunningverlening Milieu
van de Omgevingsdienst Haaglanden

Rechtsmiddelen

Op de voorbereiding en bekendmaking van dit besluit is de coördinatierегeling als bedoeld in artikel 3.30 van de Wet ruimtelijke ordening van toepassing. Vanwege deze coördinatierегeling geschiedt de kennisgeving van deze ontwerpbesluit door de gemeente Rotterdam. Voor de mogelijkheid rechtsmiddelen aan te wenden tegen deze ontwerpbesluit verwijzen wij naar deze kennisgeving.

VOORSCHRIFTEN

Algemene voorschriften

1. De ontheffinghouder dient:
 - a. de start van de eerste aanlegwerkzaamheden uiterlijk één week van tevoren te melden;
 - b. het ecologisch werkprotocol op te sturen bij de startmelding van de werkzaamheden;
 - c. het beëindigen van de aanlegwerkzaamheden van de laatst te realiseren windturbine uiterlijk één week na het afronden daarvan te melden;
 - d. de inbedrijfstelling (ingebruikname) van de windturbine uiterlijk één maand van tevoren te melden;
 - e. de startdatum van het afbreken van de windturbine na haar exploitatiefase uiterlijk één week van tevoren te melden.

Voorgaande meldingen dienen gericht te worden aan de Unit Groen Bodem en Opsporing van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, Postbus 550, 3300 AN te Dordrecht, telefoonnummer: 078 - 7708585, e-mailadres: meldingwnb@ozhz.nl onder vermelding van: 'flora en fauna' en het bijbehorende zaaknummer 01047490.

2. De ontheffinghouder is ervoor verantwoordelijk dat zijn personeel of derden welke betrokken zijn bij de uitvoering van het project, op de hoogte zijn van de voorschriften in deze ontheffing en de maatregelen opgenomen in de 'Toelichting en activiteitenplan ontheffing beschermde soorten Wnb' van 25 oktober 2022. Hiervoor dient een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld door een ecologisch deskundige¹, waarin in ieder geval het volgende dient te worden opgenomen:
 - de voorwaarden zoals opgenomen in deze ontheffing;
 - aanduiding van de locatie van het projectgebied met exacte locatie windturbine;
 - de uit te voeren werkzaamheden;
 - de periode waarin de aanlegwerkzaamheden uitgevoerd worden;
 - de voorgestelde maatregelen;
 - het bijhouden van een logboek van de ecologische begeleiding.

3. De afmetingen van de windturbine dienen te vallen binnen de volgende eisen voldoen aan de minimale en maximale afmetingen:

	Minimaal (m)	Maximaal (m)
Rotordiameter	160	190
Ashoogte t.o.v. maaiveld	130	150
Tiphoogte	210	234
Tiplaagte	35	70

¹ Onder een deskundige wordt verstaan:

Een ecologisch deskundige is iemand die ecologisch advies geeft of werkzaamheden begeleidt op het gebied van leefgebieden en/of (beschermde) soorten. Hij of zij heeft schriftelijk aantoonbare ervaring en specifieke ecologische kennis, voortkomend uit of vergelijkbaar met een afgeronde mbo-, hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt Nederlandse ecologie.

De ecologisch deskundige heeft voldoende kennis en ervaring om ecologisch onderzoek uit te kunnen voeren en advies te kunnen geven. Hij of zij:

- (her)kent de functionaliteit van leefgebieden van (beschermde) soorten;
- heeft kennis van de algemeen erkende onderzoeks- en monitoringsmethoden;
- kan resultaten onderbouwd rapporteren en ecologische werkprotocollen uitwerken;
- kan ontheffingsaanvragen opstellen of daarbij ondersteunen;
- kan anticiperen op en heeft voortschrijdend inzicht in het uitvoeren van ecologisch werk in de praktijk (inclusief vrijstellingen en gedragscodes);
- kan specifieke ecologische maatregelen toepassen en begeleiden;
- zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de soortenbescherming en is werkzaam bij Nederlandse natuurorganisaties, (semi)overheidsinstanties en/of een ecologisch adviesbureau dat bij voorkeur is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus.

4. De windturbine dient binnen de projectlocatie op de locatie te worden geplaatst zoals die in de aanvraag is getoetst. Dit betreft de Rijksdriehoekscoördinaten (x en y coördinaten) opgenomen in de tabel hieronder. Binnen de projectlocatie mag hiervan eventueel worden afgeweken, mits vooraf duidelijk wordt aangetoond dat dit niet leidt tot andere effecten dan reeds op basis van onderhavige aanvraag is vastgesteld na goedkeuring hiervan door Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (zie voorschrift 1).

	X-coördinaat	Y-coördinaat
Windturbine	73576	438801

5. De windturbine dient uiterlijk binnen vijf jaar na bekendmaking van dit besluit gerealiseerd en in gebruik genomen te zijn.

Specifieke voorschriften

6. Tijdens het uitvoeren van werkzaamheden tijdens schemer of donker, of wanneer opslagplaatsen 's-avonds verlicht worden, dient lichtuitstraling naar de omgeving voorkomen te worden.
7. De werkzaamheden dienen bij voorkeur plaats te vinden buiten het broedseizoen (grofweg 15 maart tot en met 15 juli). Wanneer dit niet (geheel) mogelijk blijkt dient voorafgaand een broedvogelcontrole gedaan. Hierbij dient expliciet een controle gedaan te worden door een ecologisch deskundige¹ naar de lepelaar, waarvan bekend is dat deze nabij het projectgebied broedt. Van deze controle dient verslag gedaan te worden in het ecologisch werkprotocol (voorschrift 2).
8. Vanwege de impact van heiwerkzaamheden dienen deze buiten het broedseizoen uitgevoerd te worden. Voor het broedseizoen dient de periode van 15 maart tot en met 15 juli aangehouden te worden.
9. Voorschriften 6, 7, en 8 zijn zowel tijdens de aanleg- als tijdens de afbreekfase van toepassing.
10. Ter reductie van het aantal vleermuisslachtoffers dient de draaisnelheid van de rotoren van de windturbine voor de gehele operationele periode van het windpark te worden beperkt tot een draaisnelheid ≤ 1 ronde per minuut onder de volgende gezamenlijk optredende condities tussen zonsondergang en zonsopkomst:
- in de periode van 15 juli tot 15 oktober en;
 - bij temperaturen hoger dan 11 graden Celsius (gemeten op ashoogte) en;
 - bij droog weer ($<1\text{mm/u}$) en;
 - bij een windsnelheid lager dan 5 m/s (op ashoogte) voor de periode tussen 20 juli en 15 oktober en;
 - bij windsnelheid tussen de 5,0 en 6,0 m/s (gemeten op ashoogte) voor de periode tussen 20 augustus en 15 oktober, maar uitsluitend wanneer sprake is van wind komend uit Noordelijke tot Oostelijke richting (0 tot 90 graden).
11. In aanvulling op het gestelde in voorschrift 10, is het toegestaan om een andere maatregel toe te passen waarmee aantoonbaar betere of vergelijkbare resultaten kunnen worden behaald ten aanzien van het reduceren van mogelijke vleermuisslachtoffers. Hiervoor dient tijdig uiterlijk drie maanden voor het in gebruik nemen van deze maatregel aan Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (zie voorschrift 1) een beschrijving en motivatie ter goedkeuring te worden overlegd.

AANWIJZINGEN VOOR GEBRUIK

- Voor alle soorten - beschermd én onbeschermd - geldt de zorgplicht ex artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming. Op grond hiervan dient zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te worden voorkomen.
- Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
- Deze ontheffing is slechts van toepassing op de aangevraagde 103 vogelsoorten, de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis, de rosse vleermuis, de laatvlieger en de watervleermuis, in de exploitatiefase van het windpark. Als blijkt dat er ten gevolge van de aanleg en realisatie van het park verbodsbepalingen overtreden worden zoals genoemd in Hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming ten aanzien van andere dan voornoemde diersoorten, dan dient hiervoor een aanvullende ontheffing te worden aangevraagd.

OVERWEGINGEN

Aanleiding

Op 27 oktober 2022 hebben wij van u, namens Pondera Development II B.V., een aanvraag om ontheffing ontvangen als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb). De aanvraag betreft de realisatie van één windturbine en het niet kunnen uitsluiten van aanvaringslachtoffers onder vleermuizen en vogels in de exploitatiefase van de nieuw te bouwen windturbine. De locatie is gelegen op het oostelijke deel van de Landtong Rozenburg in de zogenaamde begrazingsweide op circa 60 meter van de Noordzeeweg te Rozenburg. De locatie is gelegen in het verlengde van bestaand windpark 'Landtong Rozenburg' en valt binnen de gemeente Rotterdam.

Ontheffing wordt gevraagd voor het overtreden van de verbodsbepalingen zoals genoemd in artikel 3.1, eerste lid, van de Wnb voor wat betreft het opzettelijk doden van 103 trekkende en/of lokaal voorkomende vogelsoorten als genoemd in artikel 1 van de Vogelrichtlijn (aanvaringslachtoffers). Het betreft de volgende vogelsoorten:

Aalscholver	Koekoek	Vink
Bergeend	Kokmeeuw	Visdief
Blauwborst	Kolgans	Vuurgoudhaan
Blauwe Reiger	Koolmees	Waterhoen
Boerenzwaluw	Koperwiek	Waterpieper
Boompieper	Krakeend	Waterral
Bosrietzanger	Kramsvogel	Watersnip
Braamsluiper	Kruisbek	Wilde Eend
Brandgans	Kuifeend	Winterkoning
Bruine Kiekendief	Lepelaar	Wintertaling
Buizerd	Meerkoet	Witgat
Dwergmeeuw	Merel	Witte Kwikstaart
Fitis	Noordse Kwikstaart	Wulp
Gekraagde Roodstaart	Oeverloper	Zanglijster
Gele Kwikstaart	Oeverzwaluw	Zilvermeeuw
Gierzwaluw	Paapje	Zwarte Stern
Goudhaan	Pimpelmees	Zwartkop
Goudplevier	Putter	
Grasmus	Regenwulp	
Graspieper	Rietgors	
Grauwe Gans	Rietzanger	
Grauwe Vliegenvanger	Ringmus	
Groenling	Roodborst	
Groenpootruiter	Roodborsttapuit	
Grote Barmsijs	Scholekster	
Grote Canadese Gans	Sijs	
Grote Lijster	Slechtvalk	
Grote Mantelmeeuw	Slobeend	
Grote Zilverreiger	Smient	
Grutto	Sperwer	
Havik	Spotvogel	
Heggenmus	Spreeuw	
Houtduif	Sprinkhaanzanger	
Houtsnip	Stormmeeuw	
Huiszwaluw	Tafeleend	
Kauw	Tapuit	
Keep	Tjiftjaf	
Kemphaan	Toendrarietgans	
Kievit	Topper	
Kleine Karekiet	Torenavalk	
Kleine Mantelmeeuw	Tuinfluitier	
Kneu	Tureluur	
Knobbelzwaan	Veldleeuwerik	

Tevens is ontheffing aangevraagd voor het overtreden van de verbodsbepalingen zoals genoemd in artikel 3.5, eerste lid, van de Wnb voor wat betreft het opzettelijk doden van de volgende vijf vleermuissoorten (aanvaringslachtoffers):

- Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*);
- Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*);
- Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*);
- Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*);
- Watervleermuis (*Myotis daubentonii*).

De ontheffing wordt aangevraagd voor de periode vanaf het moment van verlening van de ontheffing tot 32 jaar na inbedrijfstelling van de windturbine.

Bij de aanvraag zijn de volgende stukken gevoegd:

- Toelichting en activiteitenplan ontheffing beschermde soorten Wnb -Uitbreiding Windpark Rozenburg, Pondera Development II B.V., kenmerk: 721088 | V2.0, 25 oktober 2022 (ODH499227);
- Natuurtoets Uitbreiding Windpark Rozenburg, Bureau Waardenburg B.V., kenmerk: 21-349, definitief versie 4, 26 oktober 2022 (ODH499228);
- NOTITIE- Effecten van Uitbreiding Windpark Rozenburg op vogels en vleermuizen; onderbouwing Wnb-ontheffingsaanvraag, kenmerk: 21-0882/22.01451/BasEn, Bureau Waardenburg B.V., 26 oktober 2022 (ODH499229).

Op 30 augustus en 4 september 2023 hebben wij de volgende aanvullende gegevens ontvangen:

- *e-mailbericht*, RE: Voortgangsoverleg beantwoording zienswijzen windturbine Landtong, Pondera Development II B.V. (respectievelijk ODH801366 en ODH803561).

Procedure

Gecoördineerde voorbereiding

Ingevolge de Coördinatieverordening Rotterdam 2017² heeft de gemeenteraad van Rotterdam besloten dat onder andere voor omgevingsvergunningen bevorderd wordt dat de voorbereiding gecoördineerd wordt voorbereid. Dit project valt niet onder de uitzonderingsgevallen van artikel 5 van de Coördinatieverordening Rotterdam 2017, zodat de coördinatierегeling in beginsel kan worden toegepast met toepassing van de Coördinatieverordening Rotterdam 2017. Ingevolge artikel 7 van de Coördinatieverordening Rotterdam 2017 is het voornemen tot gecoördineerde voorbereiding op 25 januari 2023 op de doorlopende lijst van de raad van de gemeente Rotterdam geplaatst. Er zijn geen reacties gekomen van raadsleden, zodat de procedures ten behoeve van de realisatie van de windturbine op de Landtong in Rozenburg gecoördineerd plaatsvindt.

Dit betekent, dat een aantal besluiten die nodig zijn voor de realisatie van de windturbine gezamenlijk worden voorbereid, waarbij de procedure wordt gecoördineerd door de gemeente Rotterdam. Gelet hierop is op de voorbereiding van dit besluit, op grond van artikel 3.31, derde lid, van de Wet ruimtelijke ordening, de uniforme openbare voorbereidingsprocedure, als bedoeld in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing. De voorbereiding, bekendmaking en vaststelling van de besluiten worden hiermee gebundeld. Dit betekent dat er één gecombineerde procedure wordt doorlopen in plaats van verschillende procedures naast elkaar.

Bevoegd gezag

De activiteiten worden verricht binnen de provincie Zuid-Holland. Gelet op de bepalingen in artikel 1.3 van de Wnb zijn wij daarom het bevoegd gezag voor de beoordeling van de aanvraag.

² <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR442273>.

Zienswijzen

De ontwerpbesluiting heeft samen met de ontwerp-omgevingsvergunning, de ontwerp watervergunning en het ontwerp maatwerkvoorschriften ter inzage gelegen van 19 juni 2023 tot en met 31 juli 2023 (Gemeentebld van Rotterdam, Nr. 267373).

Er zijn in totaal acht zienswijzen ingediend. Al deze zienswijzen waren gericht op de ontwerp omgevingsvergunning. De reactie op de zienswijzen is gezamenlijk behandeld in de Nota van Antwoord. De Nota van Antwoord wordt door gemeente Rotterdam ter inzage gelegd tezamen met de voorgenoemde andere definitieve besluiten. Daarmee wordt op de zienswijzen ingegaan.

De zienswijze van de Stichting Leve de Landtong en haar bestuursleden (hierna: de Stichting), medeondertekenend door 889 personen, gaat deels in op soorten en biodiversiteit. De Stichting geeft in de zienswijze aan dat de Natuurtoets, die ten grondslag ligt aan de ontwerp omgevingsvergunning, en tevens ten grondslag ligt van deze ontheffing, veel verwijzingen zou bevatten die achterhaald zouden zijn. Als enig voorbeeld wordt de verwijzing genoemd naar konikpaarden in de Natuurtoets (onder het kopje 'plangebied'), terwijl deze soort sinds 2016 niet meer in het gebied zou voorkomen. Deze verwijzing is inderdaad onjuist, maar doet ons inziens niet af aan de resultaten of conclusies van de Natuurtoets en ook niet op deze ontheffing Wnb. De veldonderzoeken die ten grondslag ligt van de Natuurtoets zijn uitgevoerd in 2018 en in de winter van 2021 en 2022. Hoewel het onderzoek uit het 2018 ouder is, zijn er geen redenen om aan te nemen dat deze niet meer representatief zijn van het gebied of van de aanwezige natuurwaarden. Dit is tevens zo aangegeven in onderliggend besluit.

Ook wordt in de zienswijze aangegeven dat er waarnemingen zijn van een haviksnest in het gebied. Uit de gegevens van Nationale Databank Flora en Fauna Uitvoerportaal blijkt dat er in het broedseizoen van 2023 een nest van havik in gebruik is genomen.

Wijziging ten opzichte van ontwerpbesluiting

Naar aanleiding van bovengenoemde zienswijze en daarop volgend onderzoek heeft de initiatiefnemer heeft op 30 augustus 2023 verzocht om de havik toe te voegen als soort waarvoor ontheffing wordt aangevraagd. Deze is toegevoegd aan de lijst met soorten waarvoor ontheffing aangevraagd wordt. Tevens is hier passages over opgenomen onder 'Maatregelen en onder ' Beoordeling staat van instandhouding'. Op dit punt heeft de genoemde zienswijze geleid tot een aanpassing.

Verder zijn in dit definitieve besluit ook ambtshalve twee omissies hersteld:

In voorschrift 3 was beschreven dat de windturbine dient te voldoen aan de specificaties die in de effectbeoordeling, ten aanzien van beschermde soorten, zijn gebruikt: een ashoogte van 139 meter en een rotordiameter van 190 meter. De exacte afmetingen van de turbine zijn echter nog niet bekend. Bij de aanvraag is een bandbreedte voor de turbine aangeleverd. Dit stond in het ontwerpbesluit tevens beschreven onder het kopje 'Aanvraag' (pagina 10).

Daarnaast was onder het kopje 'Toetsingskader en grondslag beschikking' per abuis de tweekleurige vleermuis opgenomen in plaats van de watervleermuis. Dit is in het huidige besluit aangepast.

Toetsingskader en grondslag beschikking

De aanvraag is getoetst aan de artikelen 3.1, 3.3, 3.5 en 3.8 van de Wnb en de Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland.

De 103 vogelsoorten waarvoor ontheffing is aangevraagd betreffen van nature in Nederland in het wild levende vogelsoorten welke zijn beschermd op grond van artikel 1 van de Vogelrichtlijn. Op grond van artikel 3.1, eerste lid, van de Wnb is het verboden om deze beschermde soorten opzettelijk te doden.

Op grond van artikel 3.3, vierde lid, van de Wnb wordt een ontheffing slechts verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- de ontheffing nodig is omdat één van de belangen genoemd in artikel 3.3, vierde lid, aanhef en onder b, van de Wnb aan de orde is; en
- de maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de soort.

De vijf vleermuissoorten waarop voorliggende ontheffing ziet, betreffen van nature in Nederland in het wild levende soorten genoemd in Bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn. De ruige dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en watervleermuis zijn tevens opgenomen in Bijlage II van het Verdrag van Bern. Op grond van artikel 3.5, eerste lid, van de Wnb is het verboden om deze vleermuissoorten opzettelijk te doden.

Op grond van artikel 3.8, vijfde lid van de Wnb wordt een ontheffing slechts verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- de ontheffing nodig is omdat een van de belangen genoemd in artikel 3.8, vijfde lid, aanhef en onder b, van de Wnb aan de orde is en;
- er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Beoordeling

Aanvraag

Het project betreft de realisatie van één windturbine op de Landtong Rozenburg in de gemeente Rotterdam. De aanvraag heeft slechts betrekking op de exploitatiefase van de windturbine. In de aanvraag zijn maatregelen opgenomen om overtredingen van de Wnb tijdens de aanleg- en afbreekfase te voorkomen. De turbine wordt aangelegd in het verlengde van het bestaande 'Windpark Landtong Rozenburg'. De locatie is gelegen op het oostelijke deel van de Landtong Rozenburg in de zogenaamde begrazingsweide op circa 60 meter van de Noordzeeweg te Rozenburg en heeft de volgende Rijksdriehoekscoördinaten (X-Y coördinaten) en kadastrale gegevens:

	X-coördinaat	Y-coördinaat	Kadastrale gemeente	Sectie	Nummer
Windturbine	73576	438801	Rozenburg	A	2743

De activiteit bestaat uit drie onderdelen:

- I. de bouw/aanleg van de windturbine inclusief bijbehorende voorzieningen;
- II. de exploitatie van de windturbine;
- III. het verwijderen van de windturbine aan het einde van zijn levensduur.

Op dit moment is het specifieke type turbine nog niet bekend, waardoor ook de exacte afmetingen nog niet bekend zijn. Voor de afmetingen is daarom een bandbreedte aangevraagd, opgenomen in de volgende tabel:

	Minimaal (m)	Maximaal (m)
Rotordiameter	160	190
Ashoogte t.o.v. maaiveld	130	150
Tiphoogte	210	234
Tiplaagte	35	70

In de bouwfase worden er naast de windturbine ook civiele werken gerealiseerd, bestaande uit één opstelplaats en de bekabeling voor het transport van elektriciteit. De aanleg van de windturbine vindt plaats door het achtereenvolgens uitvoeren van de volgende werkzaamheden:

- de aanleg van een kraanopstelplaats;
- de bouw van een fundament;
- het plaatsen van de mast op de fundatie;
- het plaatsen van de gondel direct met rotorbladen of met de rotorbladen afzonderlijk;
- het testen van de windturbine;
- het inbedrijfstellen van de windturbine.

De totale realisatiefase van de windturbine zal circa drie tot zes maanden in beslag nemen. De voorbereidingen voor de bouw van de windturbine zullen naar verwachting halverwege 2023 starten. De daadwerkelijke fysieke bouw van de windturbine zelf vindt plaats in de eerste helft van 2024 en de installatie wordt naar verwachting in bedrijf genomen eind 2024 of begin 2025. De windturbine heeft een technische levensduur van meer dan 20 jaar. Deze levensduur is te verlengen door het strategisch vervangen van relevante delen van de turbine, of en wanneer dit opportuun is, is op dit moment niet aan te geven. Als maximale levensduur wordt uitgegaan van 30 jaar. Na afloop van de exploitatiefase wordt de windturbine buiten gesteld en zodra deze buiten gebruik is zal deze van de locatie verwijderd worden. Ontheffing is aangevraagd voor de periode vanaf verlening tot 32 jaar na inbedrijfstelling van de windturbine.

Overtreden van verbodsbepalingen

In de exploitatiefase van de windturbine geldt dat er slachtoffers onder vogels en vleermuizen kunnen vallen als gevolg van een aanvaring met een draaiend rotorblad dan wel de aanwezigheid in de directe nabijheid van een draaiend rotorblad (vleermuizen: barotrauma). Hoewel een windturbine het opwekken van duurzame energie als doelstelling heeft en niet het doden van dieren, valt het voorzienbaar doden van beschermde vogel- en vleermuissoorten onder het zogenaamde ‘voorwaardelijk opzet’, als bedoeld in het eerste lid van respectievelijk artikel 3.1 en 3.5 van de Wnb, niet uit te sluiten. Om inzichtelijk te maken welke vogel- en vleermuissoorten mogelijk als slachtoffer kunnen vallen is inzicht nodig in het (lokaal) voorkomen, talrijkheid, vliegbewegingen en vlieggedrag (aanvaringsrisico) van de diverse vogel- en vleermuissoorten. Daarnaast worden de locatie en de afmetingen van de windturbine gebruikt in de effectbeoordeling. Voor de effectbepaling is uitgegaan van een worstcase scenario, een rotordiameter van 190 meter en een tiphoogte van 234 meter. Naast effecten in de exploitatiefase zijn er ook effecten op soorten tijdens de bouw- en afbreekfase. Deze effecten worden echter door het treffen van mitigerende maatregelen voorkomen. In het rapport ‘Natuurtoets Uitbreiding Windpark Rozenburg’ van 26 oktober 2022 (hierna: Natuurtoets) zijn voorgenoemde aspecten uitgebreid onderzocht en inzichtelijk gemaakt. Dit onderzoek achten wij afdoende. In de onderstaande paragrafen lichten wij dit nader toe. Hieruit volgt, dat voor 103 vogelsoorten niet kan worden uitgesloten dat sprake is van een mogelijk aanvaringsrisico ten gevolge van de exploitatie van de windturbine. Deze soorten zijn vervolgens nader geanalyseerd (zie volgende paragraaf). Hetzelfde geldt voor vijf soorten vleermuizen.

Voorgestelde maatregelen

Met betrekking tot de soorten waarvoor ontheffing is gevraagd zijn in de ‘Toelichting en activiteitenplan ontheffing beschermde soorten Wnb’ van 25 oktober 2022 (hierna: Toelichting) een aantal maatregelen voorgesteld. Wij achten deze in grote lijnen voldoende, op een aantal punten achten wij aanscherping nodig, waaronder de maatregelen ter voorkoming van overtredingen tijdens de aanleg- en afbreekfase en specificering van de stilstandvoorziening.

Aanlegfase

Tijdens de aanlegfase dienen de voorgestelde maatregelen opgenomen in de toelichting en zoals hieronder weergegeven. Deze maatregelen zijn op enkele punten aangescherpt, de aanscherpingen zijn opgenomen in de voorschriften.

- wanneer er tijdens schemer of donker gewerkt wordt of wanneer opslagplaatsen 's-avonds verlicht worden, wordt lichtuitstraling naar de omgeving voorkomen om verstoring op vleermuizen en vogels te voorkomen;
- om verstoring van broedende vogels in en om het projectgebied te voorkomen wordt buiten het broedseizoen (grofweg 15 maart tot en met 15 juli) gewerkt. Indien dit niet mogelijk blijkt wordt voorafgaand een broedvogelcontrole gedaan. In de voorschriften is opgenomen dat hierbij expliciet een controle gedaan moet worden naar de lepelaar en de havik, waarvan bekend is dat deze nabij het projectgebied broeden. Dit zal worden vastgelegd in een ecologisch werkprotocol;
- vanwege de reikwijdte van heiwerkzaamheden is opgenomen in de voorschriften dat heiwerkzaamheden buiten het broedseizoen (grofweg 15 maart tot en met 15 juli) uitgevoerd dienen te worden.

Exploitatiefase

Om het aantal aanvaringslachtoffers onder vleermuizen te reduceren wordt een stilstandvoorziening toegepast. Hierbij wordt aangesloten bij de stilstandvoorziening die wordt toegepast in Windpark Landtong Rozenburg, waar een stilstandvoorziening wordt toegepast in de periode van 20 juli tot 10 oktober. Echter wordt voor de start- en eindperiode van de stilstandvoorziening van deze windturbine de periode 15 juli tot 15 oktober aangehouden. De volgende parameters worden tussen zonsondergang en zonsopkomst gehanteerd:

- bij temperatuur hoger dan 11 graden Celsius (gemeten op ashoogte);
- bij droog weer (<1mm/u);
- bij windsnelheid lager dan 5 m/s (op ashoogte) voor de periode tussen 20 juli en 15 oktober;
- bij windsnelheid tussen de 5,0 en 6,0 m/s (gemeten op ashoogte) voor de periode tussen 20 augustus en 15 oktober maar dan uitsluitend wanneer sprake is van wind uit N tot O richting (0 tot 90 graden).

De inzet van deze maatregel achten wij afdoende en hebben wij geborgd in de voorschriften. Omdat de technologische ontwikkelingen op het gebied van onder meer batdetectiesystemen verdergaan, zijn er wellicht in de nabije toekomst betere maatregelen beschikbaar waarmee resultaten kunnen worden bereikt om vleermuisslachtoffers te voorkomen of te beperken. Om die reden hebben wij in voorschrift 8 opgenomen, dat deze kunnen toegepast na goedkeuring daarvan door Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid. Door opneming hiervan is een wijzigingsonthefing niet benodigd om dergelijke betere maatregelen in te kunnen zetten.

Afbreekfase

In de aanvraag is opgenomen, dat de windturbine na de exploitatiefase zal worden verwijderd van de locatie. Er zijn geen maatregelen voorgesteld voor de afbreekfase.

Beoordeling staat van instandhouding

Aanlegfase en afbreekfase vogels

Door het treffen van maatregelen wordt overtreding van de Wnb tijdens de aanlegfase voorkomen. Aanscherping van deze voorgestelde maatregelen voor de aanlegfase achten wij noodzakelijk ter borging dat overtredingen inderdaad niet kunnen plaatsvinden. Onze overwegingen voor deze aanscherping zijn opgenomen onder het kopje 'Maatregelen' hierna. Met de aangescherpte werkwijze wordt overtreding tijdens de aanlegfase voorkomen, dit is geborgd in de voorschriften.

Sinds het broedseizoen van 2020 hebben zich enkele broedparen lepelaar gevestigd op de Landtong Rozenburg in de nabijheid van de beoogde turbinelocatie. In het broedseizoen van 2023 heeft er tevens een havik op circa 300 meter ten noordoosten van turbinelocatie gebroed. Om effecten op deze soorten en op andere lokale broedvogels te voorkomen, vinden zowel de aanleg- als de totale afbreekwerkzaamheden buiten het broedseizoen plaats. Zoals hiervoor aangegeven zijn in de aanvraag geen mitigerende maatregelen opgenomen voor de afbreekfase. Om deze

reden hebben wij in de voorschriften opgenomen, dat de mitigerende maatregelen tijdens de aanlegfase, ook toegepast dienen te worden in de afbreekfase. Met deze werkwijze wordt het voorkomen van overtredingen tijdens deze twee momenten voldoende geborgd.

Exploitatiefase vogels

Voor het bepalen van het aantal te verwachten aanvaringslachtoffers is gebruik gemaakt van bestaande kennis over slachtofferaantallen bij windparken in Nederland, België, Duitsland en andere (West-)Europese landen. Op basis van deze kennis, gecombineerd met kennis van de vliegactiviteit van soorten in het projectgebied, is op basis van deskundigenoordeel (expert judgement) het toekomstige aantal slachtoffers onder vogels voor de windturbine bepaald. Het jaarlijks aantal vogelslachtoffers is bepaald op in totaal 20 slachtoffers per jaar. Deze slachtoffers behoren tot verschillende vogelsoorten.

Voor het bepalen van de mogelijke aantallen vogelslachtoffers per soort, is gebruikgemaakt van een gestandaardiseerde methode, waarbij vogelsoorten worden geselecteerd waarvan aannemelijk is dat zij jaarlijks (>1 keer) dan wel voorzienbaar incidenteel binnen de exploitatiefase van het windpark (<1 keer per jaar) aanvaringslachtoffer kunnen worden. Hiervoor is onder andere gebruikgemaakt van telgegevens ten aanzien van het (lokaal) voorkomen van vogelsoorten en de functie die het projectgebied voor de betreffende soorten vervult. Hiertoe is onder andere veldwerk naar vogels uitgevoerd. Dit heeft plaats gevonden in de maanden mei en juni van 2018, waarbij de vliegbewegingen van grote meeuwensoorten zijn geteld. Daarnaast heeft in de maanden december 2021, januari 2022 en februari 2022 op Landtong Rozenburg veldonderzoek plaatsgevonden voor het kwantificeren van vliegbewegingen van relevante vogelsoorten over het projectgebied. Dit is aangevuld met recente gegevens van onder andere de Nationale Database Flora- en Fauna (NDFP), de telgegevens van watervogels van Meetnet Watervogels en overige telgegevens van SOVON Vogelonderzoek Nederland, Delta Milieu Projecten en trekellen.nl. Voor sommige soorten is uit onderzoek in bestaande windparken een aanvaringskans beschikbaar, onder andere voor de kleine mantelmeeuw en de zilvermeeuw. Voor deze soorten is het aantal aanvaringslachtoffers voor deze turbine berekend met behulp van het Flux-Collision Model (Kleyheeg-Hartman et al. 2018).

Daarnaast kan er onder vogelslachtoffers een onderscheid gemaakt worden in 'lokale vogels' of 'trekvoegels'. Lokale vogels betreffen die vogels die in of nabij het projectgebied broeden, overwinteren of anderszins voorkomen. Trekvoegels hebben geen specifieke relatie met het plangebied. Het kan echter hierbij voorkomen dat soorten tot zowel tot de categorie lokale vogel als trekvoegel behoren. Voor deze windturbine is op basis van alle beschikbare gegevens een inschatting gemaakt van 20 slachtoffers per jaar, waarbij er een aanvaringskans is voor 101 trekvoegelsoorten en 11 lokale vogelsoorten. Omdat er overlap is tussen lokale vogels en trekvoegels, is er sprake van een totaal van 103 vogelsoorten, waarvoor ontheffing benodigd is.

Ter beoordeling van het effect van het aantal aanvaringslachtoffers op de staat van instandhouding (hierna: SvI) van de populatie van iedere soort, is 1% van de gemiddelde jaarlijkse natuurlijke sterfte van de populatie als toetsingscriterium toegepast: de zogenaamde "1%-mortaliteitsnorm" of het "ORNIS-criterium". Dit criterium is zowel door het Hof van Justitie als de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State geaccepteerd als indicatie voor de eventuele gevolgen voor de staat van instandhouding. Hierbij geldt dat de SvI in beginsel niet in het geding komt indien de mortaliteit als gevolg van het project kleiner is dan 1% van de jaarlijkse natuurlijke sterfte van de soort en dat een nadere beoordeling vereist is zodra de 1% grens gepasseerd wordt.

Het effect van de verwachte sterfte door het initiatief op de SvI van vogelsoorten die voornamelijk tijdens de seizoenstrek slachtoffer zullen worden, is getoetst aan de flyway-populatie van deze soorten, zie tabel 1. Het effect van de verwachte sterfte van lokaal verblijvende soorten, is getoetst aan de relevante populaties van de soort. Hierbij is tevens onderscheid gemaakt in broedvogels en niet-broedvogels, zie tabel 2.

Tabel 1. Vogelsoorten op seizoenstrek, geschat aantal slachtoffers per jaar, de populatie en de 1% mortaliteitsnorm

Soort	Populatie	1%-mortaliteitsnorm	aantal/jaar
Brandgans	1.400.000	1.260	<1
Grote Canadese Gans	52.100	144	<1
Grauwe Gans	710	1.207	<1
Toendrarietgans	160.000	274	<1
Kolgans	1.000.000	2.760	<1
Bergeend	310.000	353	<1
Tafeleend	150.000	525	<1
Kuifeend	800.000	2.320	<1
Topper	240.000	1.248	<1
Slobeend	70.000	294	<1
Krakeend	140.000	392	<1
Smient	1.300.000	6.110	<1
Wilde Eend	1.000.000	3.730	<1
Wintertaling	670.000	3.149	<1
Houtduif	1.000.000	3.930	<1
Gierzwaluw	1.000.000	1.920	<1
Koekoek	1.000.000	3.250	<1
Waterral	450.000	2.250	<1
Waterhoen	2.600.000	9.802	<1
Meerkoet	1.200.000	3.588	<1
Blauwe Reiger	320.000	858	<1
Grote Zilverreiger	120.000	312	<1
Lepelaar	19.000	32	<1
Aalscholver	610.000	732	<1
Scholekster	750.000	900	<1
Goudplevier	110.000	297	<1
Kievit	6.300.000	18.585	<1
Regenwulp	240.000	264	<1
Wulp	610.000	616	<1
Grutto	63.000	38	<1
Kemphaan	2.900.000	13.804	<1
Oeverloper	1.100.000	1.716	<1
Witgat	1.800.000	2.808	<1
Groenpootruiter	230.000	598	<1
Tureluur	66.000	172	<1
Houtsnip	15.000.000	58.500	<1
Watersnip	7.000.000	36.330	<1
Kokmeeuw	2.500.000	2.500	<1
Dwergmeeuw	96.000	96	<1
Stormmeeuw	1.400.000	1.960	<1
Zilvermeeuw	740.000	888	<1
Kleine Mantelmeeuw	480.000	418	<1
Grote Mantelmeeuw	240.000	168	<1
Zwarte Stern	540.000	815	<1
Visdief	170.000	170	<1
Torenvalk	100.000	310	<1
Buizerd	1.000.000	1.000	<1
slechtvalk	10.000	19	<1
Bruine Kiekendief	100.000	260	<1
Sperwer	500.000	1.550	<1
Kauw	1.000.000	3.060	<1
Goudhaan	1.000.000	8.510	<1

Vuurgoudhaan	1.000.000	8.510	<1
Pimpelmees	1.000.000	4.680	<1
Koolmees	1.000.000	4.680	<1
Veldleeuwerik	1.000.000	4.870	<1
Oeverzwaluw	1.000.000	7.000	<1
Boerenzwaluw	1.000.000	6.260	<1
Huiszwaluw	1.000.000	5.900	<1
Tjiftjaf	1.000.000	6.940	<1
Fitis	1.000.000	5.400	<1
Zwartkop	1.000.000	5.640	<1
Tuinfluitier	1.000.000	5.000	<1
Braamsluiper	1.000.000	6.710	<1
Grasmus	1.000.000	6.090	<1
Sprinkhaanzanger	1.000.000	5.300	<1
Spotvogel	1.000.000	5.000	<1
Bosrietzanger	1.000.000	5.300	<1
Kleine Karekiet	1.000.000	5.300	<1
Rietzanger	1.000.000	7.760	<1
Winterkoning	1.000.000	6.810	<1
Spreeuw	1.000.000	3.130	1-2
Merel	1.000.000	3.500	1-2
Kramsvogel	1.000.000	5.900	1-2
Zanglijster	1.000.000	4.370	1-2
Koperwiek	1.000.000	5.700	1-2
Grote Lijster	1.000.000	3.790	1-2
Grauwe Vliegenvanger	1.000.000	5.070	<1
Roodborst	1.000.000	5.810	1-2
Blauwborst	1.000.000	3.400	<1
Gekraagde Roodstaart	1.000.000	6.200	<1
Paapje	1.000.000	5.300	<1
Roodborsttapuit	1.000.000	6.810	<1
Tapuit	1.000.000	5.400	<1
Heggenmus	1.000.000	5.270	<1
Ringmus	1.000.000	5.670	<1
Gele Kwikstaart	1.000.000	4.670	<1
Noordse Kwikstaart	1.000.000	2.335	<1
Witte Kwikstaart	1.000.000	5.150	<1
Boompieper	1.000.000	5.800	<1
Graspieper	1.000.000	4.570	<1
Waterpieper	100.000	457	<1
Keep	1.000.000	4.110	<1
Vink	1.000.000	4.110	1-2
Groenling	1.000.000	5.570	<1
Kneu	1.000.000	6.290	<1
Grote Barmsijs	1.000.000	5.750	<1
Kruisbek	1.000.000	5.370	<1
Putter	1.000.000	6.290	<1
Sijs	1.000.000	5.390	<1
Rietgors	1.000.000	4.580	<1

Tabel 2. Lokale vogelsoorten geschat aantal slachtoffers per jaar, per 25 jaar, de populatie en de 1% mortaliteitsnorm

Soort	Broedvogel (Br)			Aantal slachtoffers per jaar
	Niet-broedvogel (NBr)	Populatiegrootte	1%-mortaliteitsnorm	
Kievit	NBr	290.000	856	<1
Scholekster	NBr	180.000	216	<1
Kokmeeuw	NBr	400.000	400	<1
Zilvermeeuw	NBr / Br	115.000 / 27.209	138 / 33	1-2
Kleine mantelmeeuw	Br	78.043	68	<1
Knobbelzwaan	NBr	42.000	63	<1
Wilde eend	NBr	700.000	2.611	<1
Krakeend	NBr	65.500	183	<1
Smient	NBr	900.000	4.230	<1
Lepelaar	Br	1.000	2	<1
Oeverzwaluw	Br	50.000	350	<1
Havik	Br	4.300	7	<1

Als uitgangspunt voor de berekeningen aan vogelsterfte en de Svl is verder uitgegaan van worstcasescenario's. Zo is in de analyse gewerkt met de jaarlijkse sterftcijfers van volwassen vogels, aangezien dit cijfer lager ligt dan de sterfte van onvolwassen vogels. Dit maakt dat de berekende sterfte als gevolg van aanvaringen met de geplande windturbine procentueel gezien zwaarder meetelt. Voor soorten waarvan de natuurlijke sterfte niet bekend is, is gewerkt met de natuurlijke sterfte van een nauw verwante soort. In de gebruiksfase zal een lokaal broedende havik een gering risico hebben om in aanvaring te komen met de turbine. Dit risico is echter zo klein dat de kans op aanvaringen nihil is, jaarlijkse sterfte is met zekerheid uitgesloten. In de huidige situatie zijn immers al turbines aanwezig en er zal dus al een zekere mate van gewenning zijn. Bovendien worden in Europa zelden haviken als slachtoffer gevonden bij windturbines (Langgemach & Dürr 2023), omdat ze waarschijnlijk goed in staat zijn om uit te wijken. Het is niet uitgesloten dat tijdens de gehele looptijd van de windturbine een lokaal broedende havik toch in aanvaring kan komen met de beoogde windturbine. Dit is te beschouwen als een incident en zal met zekerheid geen effect hebben op populatieniveau, zie ook tabel 2. Het havikpaar behoort immers niet tot een geïsoleerde populatie, maar is onderdeel van een grote landelijke populatie (>4.300 broedparen, Sovon.nl), met een 1%-mortaliteitsnorm van 7 onder broedvogels. Bovendien is de staat van instandhouding van de havik gunstig.

Vaststaat dat voor dit project voor bijna alle aangevraagde vogelsoorten geen sprake zal zijn van overschrijding van de 1%-mortaliteitsnorm. Dit betreft zowel lokaal verblijvende vogels als trekvogels.

Voor de kleine mantelmeeuw en de zilvermeeuw overschrijdt de cumulatieve sterfte reeds de 1%-mortaliteitsnorm van de Deltapopulatie. Dit is echter al het geval zonder rekening te houden met de sterfte die zal optreden ten gevolge van deze geplande windturbine. Voor de geplande windturbine wordt onder lokale vogels jaarlijks meer dan incidentele sterfte voorzien van de zilvermeeuw en van de kleine mantelmeeuw.

In 2020 is vanwege voorgaande conclusies nader onderzoek uitgevoerd met behulp van een populatiemodel naar de cumulatieve effecten op de Deltapopulatie van beide meeuwensoorten. Voor beide meeuwensoorten wordt in dit onderzoek geconcludeerd dat de voorspelde cumulatieve sterfte in windparken in de Delta niet leidt tot een wezenlijk effect op de populatietrend in de komende 30 jaar. De kans op een afname van 10% van de populatie binnen 30 jaar is namelijk zonder de bijdrage van de beschouwde windparken in cumulatie al relatief hoog. De relatieve invloed van de windparken op deze negatieve populatieontwikkeling is beperkt. Uit het onderzoek blijkt dat sprake blijft van een levensvatbare populatie van deze soorten in de Delta. De geringe bijdrage van jaarlijks minder dan één slachtoffer onder kleine mantelmeeuw respectievelijk één tot twee slachtoffer(s) onder zilvermeeuwen heeft geen invloed op deze conclusie. Uit het voorgaande concluderen wij dat de geplande

windturbine op zichzelf niet leidt tot verslechtering van de staat van instandhouding van de kleine mantelmeeuw en zilvermeeuw.

Aanleg- en afbreekfase vleermuizen

Effecten op vleermuizen tijdens de bouw en de afbreek van de windturbine en bijbehorende voorzieningen zijn uitgesloten met de aanscherping in de voorschriften. Er zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen in de omgeving van het projectgebied bekend (NDFF). In de omgeving ontbreken geschikte kenmerken voor verblijfplaatsen en lijnvormige elementen voor vleermuizen, zoals bomenlanen, oude bomen en gebouwen. Bovendien is kap van bomen of sloop van gebouwen voor dit project niet aan de orde, zodat effecten op verblijfplaatsen op voorhand zijn uit te sluiten. Het projectgebied kan echter wel dienen als foerageergebied voor vleermuizen. Verstoring tijdens in de aanleg- en afbreekfase wordt voorkomen door het treffen van mitigerende maatregelen.

Exploitatiefase vleermuizen

Voor het bepalen van het aantal aanvaringslachtoffers onder vleermuizen is gebruik gemaakt van bestaande kennis over aanvaringslachtoffers onder vleermuizen bij windparken en gegevens over het lokaal voorkomen van vleermuizen. Hiertoe heeft in 2018 vleermuisonderzoek plaatsgevonden. Hierbij is het voorkomen van vleermuizen onderzocht vanaf het maaiveld, met behulp van een batlogger en heeft er stationaire monitoring op gondelhoogte met behulp van een Batlogger in twee windturbines van windpark 'Landtong Rozenburg' en windpark 'Maasland' plaatsgevonden. Windpark 'Maasland', bestaande uit twee turbines, ligt in het verlengde van Windpark 'Landtong Rozenburg'. Dit onderzoek achten wij afdoende, omdat hiermee het lokaal voorkomen van vleermuissoorten, zowel op rotorhoogte als op het maaiveld, in kaart is gebracht.

Het aantal aanvaringslachtoffers is geschat aan de hand van het aantal geregistreerde vleermuizen vanuit de gondel van de twee bestaande windturbines in de twee windparken. Hiertoe is gebruik gemaakt van het zogenoemde BMU model "BCGondel Chiroptera" dat in Duitsland is ontwikkeld. Het model gebruikt behalve het aantal opgenomen vleermuizen ook de windsnelheid om het aantal slachtoffers te berekenen. Het gebruik van de windsnelheid in het model is van belang, omdat bij zeer lage windsnelheden de rotorbladen zeer langzaam draaien (of stilstaan) en geen slachtoffers veroorzaken, terwijl aanwezige vleermuizen op dat moment wel door de detector worden opgenomen.

De soortensamenstelling van de slachtoffers is niet gelijk aan de door de detector in de gondels geregistreerde opnames. Vleermuissoorten verschillen namelijk in de geluidsterkte en de frequentie die ze gebruiken. Dit heeft gevolgen voor de maximale afstand waarop de soorten nog te detecteren zijn. Om hiervoor te corrigeren is gebruik gemaakt van de detectie coëfficiënten van open landschap van Barataud. Op basis van de gecorrigeerde soortensamenstelling is voor de windturbine het aantal slachtoffers per soort berekend. Het maximale aantal slachtoffers onder alle vleermuissoorten is hiermee bepaald op in totaal zes aanvaringslachtoffers per jaar. Naar rato verdeeld over de twee soorten die meer dan incidenteel in het plangebied op nacelle hoogte voorkomen betreft dit vijf ruige dwergvleermuizen en één rosse vleermuis per jaar. Aanvaringslachtoffers onder de soorten gewone dwergvleermuis, laatvlieger en de meervleermuis zijn uiterst incidenteel en bepaald op minder dan één per jaar per soort. Effecten op de staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis, de watervleermuis en de laatvlieger zijn op voorhand uit te sluiten aangezien deze soorten uiterst incidenteel aanvaringslachtoffer worden.

Voor de ruige dwergvleermuis en rosse vleermuis, is voor het bepalen van het effect van het aantal aanvaringslachtoffers op de SvI gebruik gemaakt van de 1%-mortaliteitsnorm zoals deze ook voor vogels is toegepast (zie voorgaand). Deze norm is door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State ook voor vleermuizen geaccepteerd³. Lokale populaties zijn bepaald door uit te gaan van het European Topic Centre on

³ Zie de uitspraak van de ABRvS van 18 februari 2015, zaaknummer 201402971 (ECLI:NL:RVS:2015:438).

Biological Diversity (Zoogdiervereniging, VZZ 2007) die vervolgens zijn vertaald in een (mogelijk) aantal dieren dat zich in een cirkel met een zekere afstand van het projectgebied bevindt, het zogenaamde 'catchment area'. Voor de rosse vleermuis en de ruige dwergvleermuis is uitgegaan van een gebied met een straal van 30 kilometer voor de lokale populatie. In onderstaande tabellen is het overzicht weergegeven van het te verwachten aantal jaarlijkse aanvaringslachtoffers, de omvang van de lokale populatie en de 1%-mortaliteitsnorm. Dit zijn echter de aantallen zonder de toepassing van de stilstandvoorziening voor vleermuizen.

Tabel 3. Aantal aanvaringslachtoffers ruige dwergvleermuis, de 'catchment area', de lokale populatie (gemiddelde dichtheid van 3 vleermuizen/km²) en de 1%-mortaliteitsnorm

Beschrijving	Aantal
Catchment area (km ²)	2.828
Aantal ruige dwergvleermuizen	8.484
Jaarlijkse natuurlijke sterfte (33%)	2.800
1%-mortaliteitsnorm	28
Aantal aanvaringslachtoffers	5

Tabel 4. Aantal aanvaringslachtoffers rosse vleermuis, de catchment area, de lokale populatie (gemiddelde dichtheid van 0.1 vleermuizen/km²) en 1%-mortaliteitsnorm

Beschrijving	Aantal
Catchment area (km ²)	2.828
Aantal rosse vleermuizen	283
Jaarlijkse natuurlijke sterfte (44%)	124
1%-mortaliteitsnorm	1,2
Aantal aanvaringslachtoffers	1

Uit het bovenstaande blijkt dat voor de ruige dwergvleermuis de voorspelde jaarlijkse additionele sterfte als gevolg van de toekomstige turbine ruim onder de 1%-mortaliteitsnorm ligt. Voor de rosse vleermuis ligt het aantal aanvaringslachtoffers net onder de 1%-mortaliteitsnorm. Wanneer cumulatie van windparken die binnen een gebied van 7.065 km² liggen meegenomen wordt, leidt dit tevens niet tot overschrijding van de 1%-mortaliteitsnorm voor de ruige dwergvleermuis, zie paragraaf 3.3 van de Notitie van 26 oktober 2022. Voor de rosse vleermuis is het aantal aanvaringslachtoffers in de uitgevoerde berekening van cumulatieve effecten gelijk aan de 1%-mortaliteitsnorm, zie paragraaf 3.3 van de Notitie van 26 oktober 2022. Echter voor deze soort is het aannemelijk dat een deel van de voorziene slachtoffers die zijn meegenomen in de berekening geen lokale individuen betreffen, maar een Oost-Europese oorsprong heeft. Op basis van onderzoek in Duitsland is dat aantal ongeveer op een derde geschat (28%). Deze Oost-Europese populaties zijn vele male groter. Voor bijvoorbeeld Polen is dit 50.000. Wanneer uitsluitend met dit aantal wordt gerekend, dan ligt de 1%-mortaliteitsnorm op 220 slachtoffers. Wanneer dit gegeven betrokken zou worden in de uitgevoerde berekeningen, ligt het verwachte aantal aanvaringslachtoffers daarmee ver onder de 1%-mortaliteitsnorm. Van een negatief effect op de SVI op dit schaalniveau is dan ook geen sprake. Daarnaast wordt er voor vleermuizen een stilstandvoorziening toegepast, die het aantal aanvaringslachtoffers tot 80% kan reduceren. Een negatief effect op de staat van instandhouding van zowel de ruige dwergvleermuis en de rosse vleermuis is hiermee uitgesloten.

Belangenonderbouwing

De volgende wettelijke belangen als bedoeld in artikel 3.3, vierde lid, aanhef en onder b, artikel 3.8, vijfde lid, aanhef onder b, van de Wnb zijn ten grondslag gelegd aan de aanvraag:

Vogels

- in het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- ter bescherming van flora of fauna.

Vleermuizen

- ter bescherming van flora of fauna;
- in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

In de aanvraag wordt onderbouwd dat het project bijdraagt aan de hiervoor genoemde wettelijke belangen. Het beperken van klimaatverandering, het verminderen van de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen en daarmee het vergroten van de elektriciteitsvoorzieningszekerheid en het reduceren van de uitstoot van luchtverontreinigende emissies zijn de belangrijkste doelen van dit project. Met deze doelen worden de eerder benoemde belangen gediend. De motivering kan als volgt worden samengevat:

Beperken klimaatverandering

De uitstoot van broeikasgassen die onder meer vrijkomen bij de productie van energie uit fossiele brandstoffen, leidt tot klimaatverandering. De gevolgen hiervan hebben een belangrijke, en overwegend negatieve, invloed op de openbare veiligheid, flora en fauna, volksgezondheid en de economie. Op internationaal, Europees, nationaal en lokaal niveau wordt ingezet op het beperken van de uitstoot van broeikasgassen. Op grond van de Europese richtlijn voor Hernieuwbare Energie geldt voor Nederland een taakstelling van 32% duurzame energie in 2030.⁴ In de Klimaatwet is voor Nederland het streven vastgelegd om in 2030 en 2050 de emissies van broeikasgassen te reduceren tot 49% ten opzichte van 1990 en een volledige CO₂-neutrale elektriciteitsproductie in 2050.⁵ Dit vereist het vervangen van de huidige opwekking van energie uit fossiele energiebronnen. Het project levert hier een bijdrage aan.

Klimaatverandering is van overwegend negatieve invloed op de volksgezondheid. Deze negatieve invloed is het gevolg van onder andere het frequenter optreden van weersextremen, de toename van het risico op overstroming en langere droogteperiodes. Daarmee zijn er diverse gevolgen voor de volksgezondheid, zoals bijvoorbeeld verandering van aanwezigheid van infectieziekten en het voorkomen van extreme hitte (hittegolven) en koude periodes.

Klimaatverandering beïnvloedt ook het watersysteem. Dit leidt tot diverse bedreigingen voor de openbare veiligheid. De potentiële gevolgen zijn van invloed op veiligheid tegen overstromen, zoetwatervoorziening en de elektriciteitsvoorziening. Ten gevolge van klimaatverandering is sprake van zeespiegelstijging. Aangezien een groot gedeelte van Nederland gevoelig is voor overstromingen vanuit zee of rivieren, leiden de zeespiegelstijging en de verandering in piekafvoeren tot verhoogde risico's op overstromingen en daardoor is het een bedreiging voor de openbare veiligheid, maar ook een risico voor gewassen, flora en fauna. Wanneer overstroming of grootschalige droogte plaats vinden zorgt dit tevens voor grote economische schade. Ook zorgen zeespiegelstijging en droogte voor een bedreiging van het beschikbare zoetwater.

Het beperken van klimaatverandering dient aldus de hiervoor genoemde belangen.

⁴ <https://europadecentraal.nl/onderwerp/klimaat-en-milieu/energie/hernieuwbare-energie/>.

⁵ Artikel 2, tweede lid, van de Klimaatwet.

Verminderen van afhankelijkheid van fossiele brandstoffen en vergroten van elektriciteitsvoorzieningszekerheid

Het realiseren van duurzame energie en het verminderen van de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen is ook in het belang van de energievoorzieningszekerheid en met name van belang voor de openbare veiligheid en economie. Een stabiele elektriciteitsvoorziening is van belang vanwege de rol die het speelt in het functioneren van allerlei maatschappelijke voorzieningen en instellingen. De huidige energieopwekking bestaat uit een groot deel van fossiele brandstoffen. Dit zijn eindige bronnen, en het overgaan naar duurzame energiebronnen is dan ook van groot openbaar belang en cruciaal voor energievoorzieningszekerheid van Nederland. Met de realisatie van dit project wordt een bijdrage geleverd aan deze overgang en dus aan de energievoorzieningszekerheid.

Reduceren van uitstoot van luchtverontreinigende emissies

Bij verbranding van fossiele brandstoffen komen veel luchtverontreinigende emissies vrij. Deze emissies zijn negatief voor de volksgezondheid en grotendeels negatief voor de flora en fauna. Het reduceren van de uitstoot van luchtverontreinigende emissies zorgt voor een betere luchtkwaliteit. Daardoor hebben mensen minder vaak astma, longaandoeningen en hart- en vaatziekten. Daarnaast daalt er minder stikstof neer op de bodem. Dit is gunstig voor de natuur en het aantal plant- en diersoorten.

Conclusie

Gelet op het voorgaande zijn de hiervoor genoemde wettelijke belangen voldoende onderbouwd om de negatieve effecten op de betrokken soorten, die als gevolg van de uitvoering van het project zullen optreden, te rechtvaardigen.

Geen andere bevredigende oplossing

Om aan de verschillende taakstellingen te kunnen voldoen is het van belang dat hernieuwbare energiebronnen gerealiseerd worden. Volgens het Rijksbeleid zijn de belangrijkste vormen van hernieuwbare energie in Nederland windenergie (windturbines op land en zee) en zonne-energie (zonnepanelen op daken en in zonneparken). Windenergie is vanwege het geringe ruimtebeslag aan vierkante meters en het multifunctionele gebruik van de ruimte een goede optie. De Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland heeft op haar website een vergelijking gemaakt tussen wind- en zonne-energie⁶. Zij stellen dat een moderne windturbine van 5 MW ongeveer 18.000 MWh elektriciteit per jaar produceert, wat gelijk staat aan het elektriciteitsverbruik van ongeveer 6.000 woningen, of de opbrengst van 15 hectare aan zonnepanelen. Uit het oogpunt van ruimtegebruik valt windenergie dus gunstiger uit dan zonne-energie.

Om te voldoen aan de opgave die voortvloeit uit de energietransitie, is het van belang dat alle geschikte locaties voor windenergie optimaal worden benut. In de Structuurvisie Wind op Land van het Rijk is landelijk gekeken naar geschikte locaties voor (grootschalige) windenergie waarbij het Rotterdamse Havengebied, inclusief deze locatie, geschikt zijn bevonden. Het project tot realisatie van de windturbine valt binnen het daarin vastgestelde kader. In de Omgevingsverordening Zuid-Holland zijn gebieden aangewezen, waaronder de locatie van de windturbine op de Landtong, waar windenergie bestemd kan worden. Hiermee wordt een nadere uitwerking gegeven aan de geformuleerde uitgangspunten in de Omgevingsvisie Zuid-Holland (voorheen Visie Ruimte en mobiliteit)⁷, tot stimulering van duurzame energiebronnen, waaronder windenergie.⁸

Het plaatsen van windturbines in Nederland leidt op alle locaties tot doden en/of verwonden van beschermde diersoorten (veelal vogels en/of vleermuizen) gezien het brede voorkomen van deze soorten. Het project is locatie specifiek, nu het zoals hiervoor aangegeven binnen de aangewezen locatie valt zoals opgenomen in de Omgevingsverordening Zuid-Holland. De opties voor alternatieve windturbineopstellingen binnen de locatie op de Landtong zijn beperkt. De lokale omstandigheden, onder andere afstanden tot de Modelvliegclub EMCR, aanwezige windturbines in de omgeving en afstand tot woonkernen hebben geleid tot twee mogelijke posities. Deze twee

⁶ <https://www.rvo.nl/onderwerpen/windenergie-op-land/subsidies-en-financiering#elektriciteitsopbrengst>

⁷ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/prb-2019-2349.html>.

⁸ Zie <https://ruimtelijkeplannenzuidholland.nl/omgevingsbeleid/>, windenergie op land.

posities zijn met elkaar vergeleken. Uiteindelijk is gekozen voor de positie zoals opgenomen in dit besluit, omdat hierbij de drinkpoel voor dieren gelegen ten westen van de Modelvliegclub gehandhaafd kon blijven, waarmee ecologisch gezien het beste alternatief is gekozen.

Gezien het voorgaande, is voldoende onderbouwd dat er geen andere bevredigende oplossingen aanwezig zijn.

Conclusie

Op grond van het vorenstaande kan de gevraagde ontheffing op grond van artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.8, eerste lid, van de Wnb worden verleend.